

Az „Álmok álmodói – világgraszoló magyarok” Millenáris 2002. kiállítás elektronikus képei

A Millenáris Kiállítócsarnokban megnyílt kiállítás az ezeréves magyar ipar, kultúra, művészet, sport, technika és tudomány 689 személyiségét, legfontosabb eredményeit és dokumentumait mutatja be ezernél több fénykép, 290 tárgyi eszköz, 100-nál több film- és videoanyag, félszáz számítógépes adatbázis és CD-ROM felhasználásával.

A hajdani Ganz Villamossági Gyár nagyszereldéjében 2001. december 17-én megnyílt kiállítás célja a magyarság alkotókedvének, leleményességének, kreativitásának bemutatása a tudományos és műszaki újítások, találmányok, szabadalmak, új eljárások, eredeti alkotó gondolatok s azok gyakorlati megvalósulásának megismertetése révén.

A kiállítás a magyar szellemi élet nagy egyéniségei, iskolái, műhelyei, korszakai, jelentős régiói, termékei, márkái, módszerei, eljárásai köré épül. Ide tartoznak a magyar vagy magyar származású Nobel-díjasok életművei, a kiemelkedő szabadalmak, termékek, a tudományos, illetve műszaki gondolkodás nagy elméletei és ezeknek a mindennapi gyakorlatban megvalósult formái, a magyar művészet, például a zenei alkotó- és előadóművészet legjava termése, továbbá a legtágabban értelmezett magyar alkotómunka, többek között a sport minden olyan eredménye, amelyben a magyar gondolkodás sokféle újszerű sajátossága, leleménye testet öltött.

A bemutató arra törekszik, hogy minden megvalósult magyar ötlet, termék vagy technikai megoldás lényegét közérthető formában közvetítse a kiállítás közönségének. Kifejezett célja, hogy az alkotó személyiségeket a középpontba állítva, a magyar alkotóelme sikereinek, az alkotási folyamat eredményeinek újszerű láttatásával büszkeséget ébresszen, és az alkotás vágyát felébresztve ösztönzést adjon a mai nemzedéknek.

A *D épület földszintjén* bemutatott szakterületek címei és témakörei: Dalszínházak (az opera, operett, musical és a táncművészet személyiségei), Hang-alakok (beszélőgépek, beszédszintetizátorok, magyarok és a könyvnyomtatás), Irodalmi kávéház (jelentős irodalmi folyóiratok és szerzőik), Játékszínek (színházi nagyságok és alakítások),

Nyelv-Tan (a világot teremtett szó, szótárak, fordítások, filmszinkron), Nyelvteremtők (nyelvteremtő magyar írók). Az I. emeleten a Megfagyott zene (építészek), Hangmesterek (hangszerésműhely, hangszerkészítés, a zene őstörténete), Logikai gondolkodás (geometria- és matematikatörténet *Bolyai Jánostól Rubik Ernőig*); a II. emeleten a Hangmesterek (a magyar zenei élet kiválóságai témakörök szerepelnek), a Kilátóban *Bartók Béla* életműve található.

A *B épület földszintjén* szereplő témakörök címei: Vizuális kihívások (képző- és fotóművészet), Fénynyel írt történetek (fejezetek a filmtörténetből), A bányák titkai (a magyar bányászat kiemelkedő személyiségei, iskolái, teljesítményei), Vasakarat (kohászat, öntészet, hidak), Hírvivők (a magyar telefónia, távközlés, tv-, rádió-, fototechnika és optika történetéből), Gondolkodó gépek (fontos magyar számítástechnikai lelemények), Élmezőny (kiemelkedő magyar sportteljesítmények), A föld gyümölcsei (szemelvények az állattenyésztés, állategészségügy, növénytermesztés, erdészet, szőlészet, borászat, mezőgazdasági gépgyártás, élelmiszeripar, botanika és zoológia területeiről), Folyam-örök (vízügy, vízgazdálkodás), *Széchenyi István* – „a legnagyobb magyar”, A hely szelleme (a Ganz-gyár története, korszakalkotó munkatársai), Műhelytitkok (a magyar ipartörténet meghatározó jelentőségű gyárai, műhelyei), Villanydelejes talányok (arcképek és találmányok a magyar villamosság történetéből), Legyőzött távolság (közlekedés úton, sínen, vízen és a levegőben).

A *B épület emeletén* található témakörök címei: A tudás birtokbavétele (a magyar közép- és felsőfokú oktatás történetéből, jelentős iskolák, tanárok, tanítványok), Földre szállt kalandok (*Eötvös Lorándtól* a magyar felfedezőkön és expedíciókon át a térképészet nagyjaiig), Vegy-érték (fejezetek a

magyar kémia és vegyészet történetéből), Atom-mágia (magyar szereplők az atommagkutatóban), Elemi erők (jelentős magyar fizikusok), Földi jók (híres-neves ételeink, italaink), Túl a gravitáción (az űr magyar kutatói itthon és külföldön), *Kármán Tódor*, A végtelen felfedezői (a csillagászat történet kiemelkedő magyar személyiségei), Gyógyír (magyar lelemények a gyógyszerészetben), Pezsgőfürdők (vízgyógyászat), Ép test (a magyar gyógyászat korszakos alakjai), Ép lélek (a lélek magyar bűvárai).

A szakterületeket/témaköröket 689 személyiség ismertetése, ezernyi fotódokumentum, 100-nál több film/videoanyag, többtucatnyi hangzóanyag mutatja be; a tárgyak sorában az 1 millió voltos *Van de Graaff* elektrosztatikus részecskegyorsítótól a *Bay*-féle coulombmérőig, *Csonka János* porlasztójától a *Goldmark*-féle hanglemezig, a gömbdugattyús repülőgép-csillagmotortól *Kempelen Farkas* beszélőgépig, a logikai géptől az Orion hangversenyrádióig, Rubik Ernő Vöcsök repülőgépétől *Szent-Györgyi Albert* mikroszkópjáig, a telefontechnikai eszközökkel megvalósított relés számológéptől a *Voightlander*-féle kameráig 290 eszköz szerepel.

Egy ilyen hatalmas kiállítás anyagának részletes bemutatása természetesen szétfeszítené kereteinket; jelen ismertetés ezért a rendkívül gazdag anyagnak csupán azon – elektronikusan közvetített – részeire hívja fel a figyelmet, amelyek a TMT tematikájához szorosan kapcsolódnak.

A kiállítás elektronikus könyvtára

A *B épület földszintjén* lévő teremben 20 számítógépes munkahely várja az érdeklődőket, amelyek zárt szerverre telepített dokumentumállománya a következő CD-ROM-okat tartalmazza:

- az 1900 előtt élt magyar írók, tudósok élete és munkái: 30 ezer 1900 előtti életrajz, közöttük 1830–1890 közötti önéletrajzok (különösen gazdag a 19. századi orvosokra és tudományos kutatókra, tanárookra vonatkozó anyag);
- *Ady Endre* összes műve, versei, prózai művei, publicisztikája, eddig feltárt levelezése;
- a Biblia szövege több nyelven;
- Gróf Széchenyi István minden írása: a Napló teljes anyaga német, angol, francia és magyar nyelven, a Napló válogatott anyaga magyar nyelven, közzétett levelei, bibliográfiák az MTA Könyvtára kéziratárának gyűjtése alapján;

- „A bábok világa”;
- „Játékvilág Magyarországon”;
- „Kárváros”;
- A középkori Magyarország levéltári forrásai;
- „Lovas népből lovas nemzet”;
- „A magyar bor”;
- „Magyar képes világtörténet” – a Millennium tiszteletére 100 évvel ezelőtt megjelent összeállítás *Marczali Henrik* szerkesztésében;
- „Magyar nemesi családok”;
- „A magyar nemzet hadtörténelme”;
- a magyar nép művészetének komplett néprajzi feldolgozása *Malonyay Dezső* szerkesztésében;
- „Magyar nyelv és irodalom” – irodalomtörténet képanyaggal;
- „A magyar repülés 90 éve”;
- „Magyarország állatvilága”;
- „Magyarország földje” – geológia, geodézia, hegy- és vízrajz, flóra;
- a *Nyugat* című folyóirat 1908–1941 – teljes sorozat mellékletekkel;
- PIPACS: Publikus Iparjogvédelmi Adatbáziscsald;
- a Pallas Nagy Lexikona;
- a *Rubicon* című folyóirat – 11 évfolyam teljes anyaga;
- „Tények Könyve 1988–1997” – más-más profilú kötetek két évente (a 2001. év angol nyelven);
- „Verstár”.

A hálózaton szereplő anyagok folyamatosan gazdagodó körén túl az érdeklődő további, pl. biológiai (Magyarország gombái), képző- és iparművészeti (Budapest Múzeum), nyelvoktatási (francia–magyar szótár), számítástechnikai (Recognita Plus 5.0), szabadalmi (Magyar szabadalmi és használati minta), tudomány- és technikatörténeti (Magyarok a világ tudományos-műszaki haladásáért) témakörű CD-ROM-okkal is megismerkedhet. További kitekintésre ad lehetőséget az *OLIB – eKönyvtár-Felfedező* című adatbázis. Ebben a 3DTV címszótól az *Újhegyi Károly* címszóig jelenleg 669 tétel található, amelyek révén azonban újabb és újabb ismeretekről táruznak fel; pl. „Az élvonalban – mozaikok a magyar műszaki eredmények, alkalmazások történetéből” címen A bányák titkaitól *Zipernowsky Károlyig* további 38 címszó anyaga válik hozzáférhetővé.

Az elektronikus források mellett a Magyarországra vonatkozó szakirodalom válogatott (közel 100 polcfolyóméternyi) szabadpolcos kézikönyvtára, szaktanácsadással pedig a könyvtár munkatársa is rendelkezésre áll.

A vetítőterem programja

A két épület hat vetítőtermében a magyar kultúra mozgóképes dokumentumainak válogatott anyaga vetítők szerinti tematikus és heti bontásban, időszavok szerint tekinthető meg.

Az MTV Szakály István által szerkesztett „Százfordító magyarok” című sorozatában a következő nevek szerepelnek: *Aba Novák Vilmos, Babits Mihály, Bay Zoltán, Breuer Marcell, Cziffra György, Csontváry Kosztka Tivadar, Dienes Valéria, Gábor Dénes, Hamvas Béla, Illyés Gyula, Jászi Oszkár, Lechner Ödön, Lánosz Kornél, Latinovits Zoltán, Moholy Nagy László, Örkény István, Pilinszky János, Radnóti Miklós, Szent-Györgyi Albert, Szerb Antal, Szilárd Leó, Weöres Sándor, Wigner Jenő.*

A Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből az alábbi rövidfilmek láthatók: Csonka János, Elektromos ipar, Eötvös Loránd, Irinyi János, Izólámpagyártás, Jedlik Ányos, Kandó Kálmán, Magyar bor, Magyar búza, Magyar gépipar-vasipar, Magyar ló, Magyar villamos ipar, Miből élünk?, Puskás Tivadar.

A Kóthy Judit által szerkesztett „Magyarok cselekedetei” című sorozat a következőket mutatja be: 130 éves az Állatkert, 424-es gözmozdony, A lipicai ló, A mentő története, A parádi víz, A tébolyda, A transzformátor, Az első magyar népszámlálás, Az Erdélyi Helikon, Bor-borivási szokások, Bűvös kocka, Diósgyőr, Eötvös József levelei fiának, Eötvös Loránd és a torziós inga, Hidak, Higiénia, Holográf, Irinyi-gyufa, Jendrassik György, Kempelen Farkas, Macskazene, Magyar felfedezők, Magyar óceánrepülők, Méhészet, Motorizáció, Négyes szeminárium, Örkény István: Fohász Budapestért, Richter Gedeon, Szecesszió (Lechner Fülöp), Széchenyi és a gázfejlesztőgép, Széchenyi és a ló, Telefonhírmondó, Teleki Sámuel Afrikában, Vasúton.

A Szabó Edit által szerkesztett „Millenniumi mesék” sorozatot a következő című alkotások képviselik: A Korányi-dinasztia, Bejzy Antal, Boros Lajos cigányprímás, Brassai, Csányi Vilmos, Eötvös Gábor, Fehérvári Géza orientalista, Hajdú Ráfi János, Haraszty István képzőművész, Havas Ferenc balettművész, Jakucs László geológus, Kandó Kálmán mérnök, Kármán Tódor fizikus, Keleti Ágnes tornász, Magyar Zoltán tornász, Marx György, Németh Miklós gerelyhajító, Novák Ilona és Novák

Éva úszók, Oláh György, Országh Mihály állat-hangkutató, Paczolay Gyula közmondáskutató, Polgár László operaénekes, Priszter Szaniszló botanikus, Rácz Aladár cimbalomvirtuóz, Sárosi Bálint népzene kutató, Somfai László zenekutató, Szabó Árpád matematika-történész, Szállási Árpád orvostörténész, Székely Éva úszó, Szepsy István borász, Tarics Sándor vízilabdázó, Teller Ede, Varga Stúdió, Vekerdi József nyelvész, Vörösmarty Dániel szemorvos, Woynárovich Elek halbiológus. A kínálatot az MTV filmjeiből „Öveges József: Legkedvesebb kísérleteim” címmel a Varga László szerkesztette 50 perces összeállítás gazdagítja.

Látványtárak

A két épületben 26 ablaktalan, feketére festett szoba ad otthont a digitális információkat interaktív formában közvetítő (középen álló) érintőképernyős számítógépeknek, illetve ezek felett a mennyezet-ről függő, az adott témakörhöz tartozó audiovizuális információkat „ontó” monitoroknak. A szoba falain körben a témaköröket illusztráló írásos és fényképdokumentumok másolatai és nagyítolencsével nézhető diáképek sorjáznak.

A D épületben 7 ilyen – a szakzsargonban csak „infotójásnak” becézett – szoba fogadja a látogatót, amelyek közül egy-egy képviseli az építészet, a népi építészet, a tánc és kézművességet; a fordításokat, nyelvjárásokat, vakok számítógépeit, Recognita; az irodalmat; a matematikát; a színházat, műhelyfilmeket és a tv-t; a zenét, színházat, operát és a táncot; valamint a zene témaköreit.

A B épületben található 19 „infotójás” az agrárium; a bányászat, öntészet, hidak; a csillagászat; a filmművészet és filmgyártás; fizika; a Ganz-filmek; a geológia; a gyógyszerészet és vízgyógyászat; az informatika; a kémia; a képző- és fotóművészet; a közlekedés; a különféle műhelyek; az oktatási intézmények, egyetemek; az orvoslás és pszichológia; az őshonos növények és madarak; a sport; a tv-, rádió- és fototechnika; valamint az űrkutatás témakörét foglalja össze.

A 17 hüvelykes érintőképernyővel ellátott számítógépek megkönnyítik az információkeresést, a Sony Trinitron monitorok az adott tematikával kapcsolatos rövid műsoregységekből álló sorozatot sugározzák folyamatosan.

A Számítástechnika–informatika, a Matematika és az Oktatás témakörök anyaga

A fontos magyar számítástechnikai leleményekről szóló, *Gondolkodó gépek* című összefoglalásban a szakterület nagyjait Bojár Gábortól Kalmár Lászlóig, Kemény János Györgytől Muszka Dánielig, Neumann Jánostól Várady Tamásig negyedszáz szakember reprezentálja. Az Infotójás falain szereplő fotókon Bojár Gábor, gróf Andrási István, Kalmár László, Kemény János, Kozma László, Muszka Dániel, Neumann János, Prószték Gábor, Roska Tamás, Simonyi Károly és Várady Tamás látható. Az érintőképernyős számítógép anyagának *Életrajzok* fejezetében gróf Andrási István, Hegedüs Ramon, ifj. Simonyi Károly, Kalmár László, Kemény János György, Kürti János, Kürti Sándor, Muszka Dániel, Neumann János, Roska Tamás és Várady Tamás szócikkei szerepelnek. A *Tárgykörök* fejezet „Szegedi elektronikus katicabogár” címmel egy különleges technikai újdonságot ismertet. A videoprogram híradó jellegű összeállításában Wigner Jenő, Teller Ede és mások emlékeznek meg Neumann Jánosról és munkásságának nagyszerűségéről; az Infotójást körülvevő poszterek gyűréjében 7 Sony monitor riportok, ismertetések, beszámolók formájában tárja elénk a szakterülethez kapcsolódó információkat.

A matematika *Logikai gondolkodás* című szakterületét bemutató posztereken Biró G. Alberttől Hajós Györgyig, Kerékgyártó Bélától Póla Györgyig, Reisz Frigyesztől Vályi Gyuláig 23 kiemelkedő szakember, az Infotójás falain Alexits Györgytől Varga Ottóig 40-nél több matematikus fotója szerepel. A tudományos videoklip az MTV Erdős Pálról készített két műsorának összefoglalását tartalmazza. Az érintőképernyős számítógép anyagának *Életrajzok* fejezete Bolyai Farkastól Fejér Lipóttól, Hajós Györgytől Szőkefalvi Nagy Béláig, Turán Páltól Vályi Gyuláig 21 tudós portréját rajzolja fel. A *Szöveggyűjtemény* Bolyai János új arcától a játékelméletekig, a lineáris programozástól a számelméletig tíz tanulmányt ad közre. A *Kronológia* fejezet a magyar matematikatörténet eseményeit és személyiségeit 1044-től 2000-ig négy (1044–1799, 1800–1900, 1901–1950, 1951–2000) időszakra bontva részletezi.

A *tudás birtokbavétele* című témakör a magyar közép- és felsőfokú oktatás történetéről, a jelentős iskolákról, tanárokról és tanítványokról szóló válogatást tartalmazza. A selyemposztereken Apáczai Csere Jánostól Brunszvik Terézig, Comeniustól

Hatvani Istvánig, Klebersberg Kúnóttól Trefort Ágostonig tucatnyi szakember látható, valamint a hazai egyetemek, az 1883 és 1948 közötti érettségi tételek szemelvénygyűjteménye, valamint a nemzetközi matematikai diákolimpia 1959–2001 közötti aranyérmesei szerepelnek. Az Infotójás falain eredeti dokumentumok, kiadványok és képanyagok körében Beke Manóttól Vermes Miklósig 27 oktatási szakember fényképe szerepel. Az érintőképernyős adatbázis *Életrajzok* fejezetében Arany Dánieltől Czuczor Gergelyig, Eötvös Józseftől Mikola Sándorig, Öveges Józseftől Trefort Ágostonig 22 kiváló pedagógus, az Óvoda-, iskola- és egyetemtörténet című fejezetben az Anna Frank Gimnáziumtól a Verseyhy Ferenc Gimnáziumig, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemtől a Veszprémi Egyetemig, a romániai Arad iskolájától a jugoszláviai Zenta oktatási intézményéig 126 hazai és határon túli magyar oktatási intézmény, továbbá az 1894-től napjainkig rendezett tanulmányi versenyek eredménye ismerhető meg.

Hangképek

A *B épület földszintjén* négy impozáns Hangtölcserben mezőségi és székely, északkeleti és Tisza–Körös vidéki, dél-alföldi és palóc, valamint dél-, kelet- és nyugat-dunántúli nyelvjárásokat illusztráló szövegrészletek hangzanak el. Kempelen Farkas több mint kétszáz éve épített beszélőgépe nemcsak látható, de hallható is; de ugyanitt a kései utódok (Morfologic, Recognita) segítségével megvalósított technikai csodák is megtapasztalhatók. A virtuális kávéházban a legendás irodalmi folyóiratok mellett található fehér telefonban híres íróink szólnak hozzánk saját hangjukon. *Puskás Tivadar* találmányával: az 1893. február 15-én megszólalt telefonhírmondóval is meg lehet ismerkedni, amelynek 6 pár fülhallgatóján magyar és angol nyelven hallhatók a korabeli híradások anyagának részletei.

A kiállítás néhány jellemző adata

A Millenáris Kiállítócsarnok két épületében bemutatkozó, háromszintű kiállítás alapterülete 12 800 négyzetméter. A 689 személyiség és 290 műtárgy bemutatásához 430, speciális nyomdatechnikával – selyemfotózással – készült bemutatóegység társul. A kiállítóteret 950 lámpa világítja meg, a világítási és vezérlőkábelek hossza 25 000 méter; a fényeket vezérlő, több mint 500 áramkörös rend-

Képek a kiállításról A „Számítástechnika–informatika” látványtár részlete, középen az érintőképernyős számítógéppel, felette a tv-monitorral (balra); középiskolás érdeklődők az érintőképernyős számítógép előtt (középen), egy ifjú látogató a Telefonhírmondót hallgatja (jobbra)

szer az első ilyen Magyarországon. A látványtárakban működő érintőképernyős PC-k Linux programnyelven futnak, a tájékoztatás eszközparkját ezeken kívül további 32 (különböző pontokon és megoldással: installáción álló, függesztett, illetve üvegpadló alá rejtett) Sony Trinitron monitor, az ezeket kiszolgáló HDD-videók, valamint 6 videoprojektor képezi.

A rendezvény közel három évig tartó előkészítésében a tudományterületek, a művészetek és a különféle technikai ágazatok 628 szakembere vett részt *Gazda István* és *Sipka László* főtanácsadók, valamint *Bán András*tól *Zsámboki László*ig a hazai

tudomány- és technikatörténet 24 kiválóságából álló vezető szakértői gárda irányításával.

A kiállítás létrehozását a BMT Kiscelli Múzeumától a Tűzoltó Múzeumig, a BME Távközlési és Telematikai Tanszék Beszédkutató Laboratóriumától a Színház- és Filmművészeti Egyetemig, a győri Czuczor Gergely Bencés Gimnáziumtól a zirci Reguly Antal Szakképző Iskoláig, az Eötvös Loránd Geofizikai Intézettől a TIT Uránia Csillagvizsgálóig, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményétől a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum és Könyvtárig közel 250 intézmény, szervezet és magángyűjtő segítette.

Beérkezett: 2002. III. 25-én.

A British Library online zenei adatbázisa

A *Cecilia* nevű projekt keretében a British Libraryben összeállítás alatt álló zenei adatbázis az Egyesült Királyság könyvtáraiban, múzeumai-ban és archívumaiban tárolt zenei állományok részletes profilját fogja tartalmazni.

További információ: www.music.ox.ac.uk/IAML,
www.bl.uk/concord

/Information World Review, 178. sz. 2002. március,
p. 3./

Folyóiratjegyzék 2002

A Guide IT Kft. (Egyesült Királyság) által készített 2002. évi folyóiratjegyzék ingyen áll a könyvtárak és kutatóintézetek rendelkezésére. A jegyzék a folyóirat címét, kezdő és befejező dátumát, ISSN számát és a SOFTBASE adatbázis forrás-folyóiratainak címváltozásait tartalmazza. Az ingyenes jegyzék a journals@searchsoftbase.com e-mail címen kérhető.

/Information World Review, 178. sz. 2002. március,
p. 3./

(R. P.)